

Czy Polacy są altruistami?

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 11 stycznia 2018 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

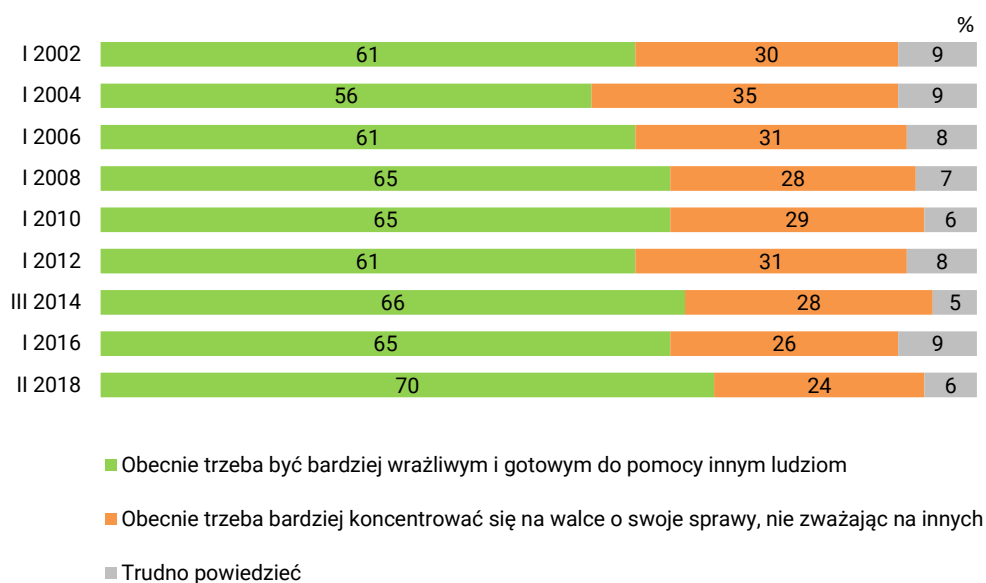
W ramach problematyki społeczeństwa obywatelskiego¹ w lutowym badaniu² wróciliśmy do kwestii zaangażowania społecznego Polaków. Czy chcemy pomagać? Aby się tego dowiedzieć, zapytaliśmy o ogólne nastawienie altruistyczne oraz o rzeczywiste zaangażowanie w wolontariat, rozumiany jako dobrowolna i nieodpłatna praca na rzecz innych.

ALTRUIŚCI CZY EGOIŚCI?

Ponad dwie trzecie badanych (70%) twierdzi, że obecnie trzeba być wrażliwym i gotowym do pomocy. Jedna czwarta (24%) skłania się raczej ku egoizmowi sądząc, że lepiej koncentrować się na walce o swoje sprawy, nie zważając na innych. Polacy okazują się nieco bardziej altruistyczni, niż przed dwoma laty, gdy po raz ostatni zadaliśmy identyczne pytanie – wtedy potrzebę pracy na rzecz innych zauważało 65% badanych.

CBOS

RYS. 1. Która z poniższych opinii jest bliższa Pana(i) poglądom?

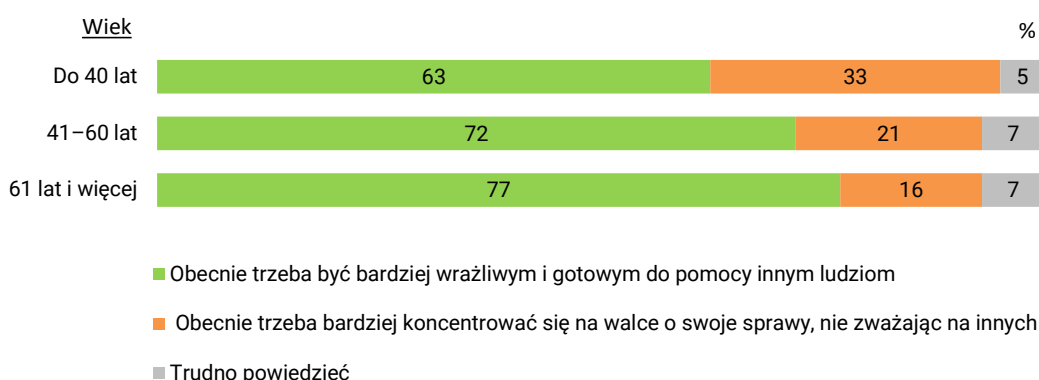
¹ Zob. komunikaty CBOS „Aktywność Polaków w organizacjach obywatelskich”, luty 2018 (oprac. R. Boguszewski); „Gotowość Polaków do współpracy”, luty 2018 (oprac. A. Głowacki); a także komunikaty dotyczące poczucia wpływu na sprawy publiczne i zaufania społecznego (w przygotowaniu).

² Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (333) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 1–8 lutego 2018 roku na liczącej 1057 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Ku postawie egoistycznej skłaniają się raczej młodszy niż starsi badani. Można podejrzewać, że jest to powiązane z etapem życia, na którym się znajdują – rzadziej o potrzebie pomagania innym są przekonani respondenci do 40 roku życia, którzy w większym stopniu niż starsi budują jeszcze swoją własną pozycję. Z kolei postawę altruistyczną najczęściej deklarują ankietowani, którzy przekroczyli już 60 rok życia.

CBOS

RYS. 2. Która z poniższych opinii jest bliższa Pana(i) poglądom?

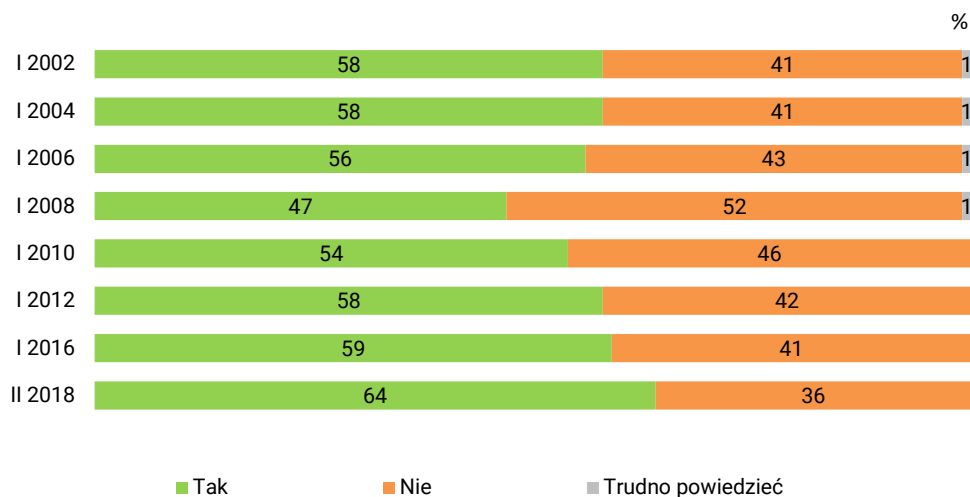

Można także zauważyć, iż w kierunku altruizmu skłaniają się częściej kobiety niż mężczyźni, a także mieszkańcy miast powyżej pół miliona mieszkańców oraz badani z wykształceniem co najmniej średnim (zob. tabelę aneksową 1).

PRACA NA RZECZ INNYCH

W jakim stopniu to ogólne nastawienie altruistyczne przekłada się na rzeczywistą pracę na rzecz innych? Okazuje się, że od kilku lat rośnie odsetek Polaków posiadających własne doświadczenia wolontariatu. Obecnie 64% respondentów deklaruje, że zdarzyło im się dobrowolnie i nieodpłatnie pracować na rzecz swojego otoczenia. To o 5 punktów procentowych więcej niż przed dwoma laty, oraz o 17 punktów procentowych więcej niż dziesięć lat temu, kiedy zanotowaliśmy rekordowo niski poziom tego wskaźnika.

RYS. 3. Czy zdarzyło się Panu(i) kiedykolwiek dobrowolnie i nieodpłatnie pracować na rzecz swojego środowiska, kościoła, osiedla, wsi lub miasta albo też pracować społecznie na rzecz potrzebujących?

Takie doświadczenia wyraźnie częściej deklarują mężczyźni, a także badani uczestniczący w praktykach religijnych, mieszkańcy wsi oraz największych miast i respondenci uzyskujący miesięczne dochody przewyższające 2000 złotych *per capita*.

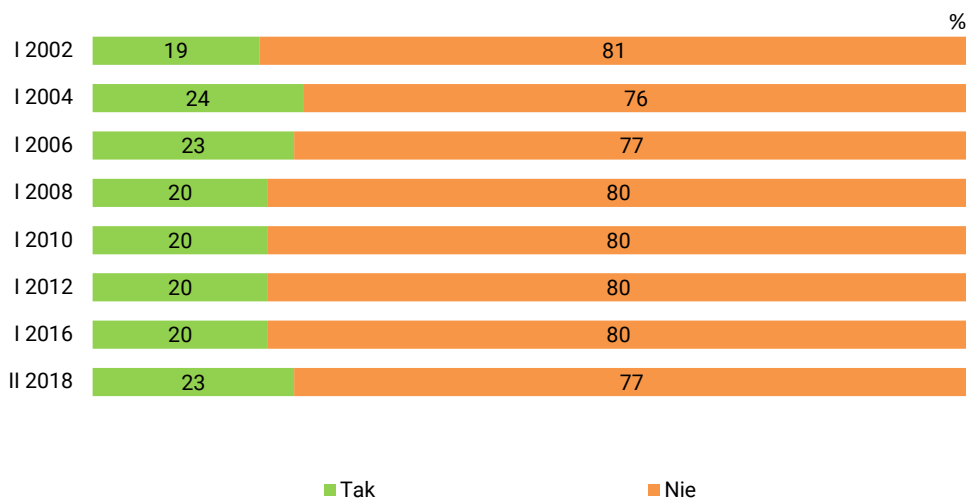
Okazuje się, że badani deklarujący postawę egoistyczną rzadziej niż pozostali pracowali kiedykolwiek na rzecz innych, można więc mówić o pewnej zgodności postaw i działań. Jednak nawet wśród nich większość (58%) ma za sobą takie doświadczenia.

TABELA 1

Która z poniższych opinii jest bliższa Pana(i) poglądom?	Czy zdarzyło się Panu(i) kiedykolwiek dobrowolnie i nieodpłatnie pracować na rzecz swojego środowiska, kościoła, osiedla, wsi lub miasta albo też pracować społecznie na rzecz potrzebujących?	
	Tak	Nie
	w procentach	
Obecnie trzeba bardziej koncentrować się na walce o swoje sprawy nie zważając na innych	58	42
Obecnie trzeba być bardziej wrażliwym i gotowym do pomocy innym ludziom	66	34

Chociaż większość Polaków deklaruje, że zdarzyło im się pracować na rzecz innych, tylko niespełna jedna czwarta (23%) robiła to w zeszłym roku. Warto zauważyć, że jest to minimalnie więcej niż w pomiarach z dziesięciu ostatnich lat, kiedy odsetek ten wynosił niezmiennie 20%.

RYS. 4. Czy zdarzyło się Panu(i) w ciągu roku poprzedzającego badanie dobrowolnie i nieodpłatnie pracować na rzecz swojego środowiska, kościoła, osiedla, wsi, miasta albo też pracować społecznie na rzecz potrzebujących?

Co zrozumiałe, obserwujemy wyraźne zróżnicowanie wyników w zależności od wieku: badani powyżej 55 roku życia zdecydowanie rzadziej niż inni angażowali się w działalność społeczną. Z kolei wśród respondentów w wieku od 25 do 54 lat niemal połowa (48%) deklaruje, że w ciągu ostatnich dwunastu miesięcy pracowała na rzecz innych. Biorąc pod uwagę fakt, że starsi badani częściej przejawiają ogólną postawę altruistyczną można podejrzewać, że ich niższa aktywność nie wynika z przekonań, ale raczej z praktycznych trudności.

Co również interesujące, w ramach wolontariatu w roku 2017 kobiety pracowały częściej niż mężczyźni (41% wobec 32%) – odwrotnie niż w przypadku deklaracji dotyczących całego życia. Można także zauważyć wyższy poziom aktywności w przypadku badanych częściej uczestniczących w praktykach religijnych, mieszkających na wsi oraz uzyskujących najwyższe dochody *per capita* (zob. tabelę aneksową 3).

Osoby, które dobrowolnie i nieodpłatnie pracowały na rzecz innych w ciągu roku poprzedzającego badanie, zapytaliśmy, ile czasu na to przeznaczyły. Z deklaracji wynika, że niemal połowa z nich (46%) angażowała się w sprawy swojego środowiska w wymiarze nieprzekraczającym tygodnia, mniej więcej co siódmy (14%) poświęcił na ten cel od 7 do 13 dni, a co czwarty (24%) pracował społecznie dwa tygodnie lub więcej.

Średnia liczba dni przepracowanych na rzecz innych – 19 – pozostała w ubiegłym roku na poziomie podobnym jak w poprzednich pomiarach.

TABELA 2

Liczba dni przepracowanych społecznie w roku poprzedzającym badanie	Wskazania osób, które pracowały społecznie w roku poprzedzającym badanie															
	I 2002 (N=183)		I 2004 (N=256)		I 2006 (N=233)		I 2008 (N=176)		I 2010 (N=192)		I 2012 (N=213)		I 2016 (N=213)		II 2018 (N=208)	
	w procentach															
Od 1 do 6 dni	43	67	49	71	50	70	50	73	56	67	48	63	45	61	46	60
Od 7 do 13 dni	24		22		20		23		11		15		16		14	
Od 14 do 20 dni	15	32	9	29	7	28	10	25	10	26	5	21	11	22	7	24
21 dni i więcej	17		20		21		15		16		16		11		17	
Trudno powiedzieć	1		0		2		2		7		16		17		16	
Liczba dni średnio*	18		20		21		22		24		16		20		19	

* Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Polacy w znacznej większości opowiadają się za społecznym solidaryzmem – uważają, że obecnie powinno się raczej pomagać innym, niż za wszelką cenę dążyć do własnej korzyści. Do pewnego stopnia przekłada się to na zaangażowanie społeczne – większość z nas ma doświadczenia dobrowolnej i bezpłatnej pracy na rzecz innych. Można jednak podejrzewać, że nie są to działania systematyczne: w ubiegłym roku mniej niż co czwarty badany pracował społecznie.

Opracował

Antoni Głowacki